

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Congressen

Sharing practice, improving skills

The Institute of Narrative Therapy

[Brighton, 28-30 juni 2017]

Matti Knoop

Het Engelse Institute of Narrative Therapy organiseerde zijn tweedaagse congres in Brighton. Het was bedoeld als een nationaal (Engels) congres maar door de vele bijdragen en deelnemers uit andere landen kreeg het een internationaal karakter. Er waren honderdvijfendertig deelnemers uit België, Nederland, de Verenigde Staten, Canada, Duitsland, Australië en Nieuw-Zeeland. Met een locatie die compact maar ruim genoeg was, voelde het congres kleinschalig aan en dat droeg bij tot een intense sfeer van verbondenheid en ontmoeting.

Sociale ongelijkheid, stigmatisering, marginalisering en sociale actie waren steeds terugkerende thema's in de workshops en plenaire bijeenkomsten. In de narratieve benadering spreekt men met mensen maar heeft men tegelijk oog voor hun maatschappelijke positie. Ik vind het heel bijzonder dat men de moed heeft de sociale context in therapie te betrekken.

Het congres werd voorafgegaan door een (pre-conference) workshop van Sarah Walther, werkzaam als narratief therapeut te Manchester met multiprobleemgezinnen in armoede. Walthers zienswijze spreekt mij aan omdat ik zelf ben opgeleid met sociale ongelijkheid als maatschappijvisie. Zij probeert een antwoord te vinden op kwesties van sociale ongelijkheid en armoede. Als wij het verhaal van mensen beluisteren en als wij met hen op zoek

gaan naar verbindingen en betekenissen, kunnen wij dat verhaal niet los zien van de sociale context waarin zij leven en gedefinieerd worden. Armoede is volgens Walther de belangrijkste oorzaak voor geestelijke problemen. Door in de klassieke hulpverlening de problemen van mensen te benoemen als individueel of als een gebrek aan vaardigheden, worden de problemen gedepolitiseerd. Zo dragen we eraan bij het armoedeprobleem buiten de politieke arena te houden.

Walther beschouwt zichzelf niet als een politiek activiste en vindt ook niet dat hulpverleners dat moeten zijn. Ze stelt wel voor om armoede in onze rapportages te vermelden waardoor het voor overheden zichtbaar wordt. Ze roept hulpverleners op het verhaal van de sociale ongelijkheid naar buiten te brengen. Wie de maatschappelijke context negeert, negeert essentiële aspecten van de mens.

Tijdens de lezing 'I'll always be a mum' hadden Barbara Rishworth en Abbie Unwin, hulpverleners van het Brandon Centre te Londen, aan drie tienermoeders wiens kinderen geadopteerd zijn, gevraagd hun verhaal te vertellen. Deze moeders vertelden openhartig over hoe ze toch moeder konden zijn nadat hun kindje door middel van kinderbeschermingsmaatregelen werd weggenomen en geadopteerd.

De kracht van deze jonge moeders was indrukwekkend. Zij schuwden geen zelfkritiek want zij vertelden ook over hun vergissingen en fouten. Ze hebben de beweging gemaakt van gediskwalificeerde moeders in een slechte maatschappelijke positie naar zelfbewuste, evenwichtige

Sharing practice, improving skills

moeders. Er zijn dus ook hulpverleners geweest die de moeite hebben genomen en de durf hebben getoond niet mee te gaan in het kinderbeschermingsdiscours.

Carol Halliwell, verbonden aan het Family Centre in Lower Hutt in Nieuw-Zeeland en de West London Mental Health Trust, presenteerde een workshop over hun benadering 'Just Therapy'. Halliwell bracht hiermee een voor westerse begrippen verrassend gezichtspunt in gezinstherapie. Het gedachtegoed van 'Just Therapy' vindt zijn oorsprong in de cultuur van de volkeren in de Pacific. In deze benadering wil men de ethische, politieke en spirituele aspecten benadrukken. Het contrast met de westerse cultuur is groot en daarmee erg leerzaam en inspirerend. Men gaat er, in tegenstelling tot het westerse model, niet uit van het individuele zelf maar van een in de gemeenschap gevormde identiteit. Een voorbeeld is het denken over land. In het westerse denken is land iets wat iemands eigendom kan zijn. Het land behoort jou toe. Vanuit het denken in de Pacific behoort iemand tot het land. Het is dan buitengewoon interessant therapie te bezien vanuit een geheel ander cultureel gezichtspunt omdat de omgangsvormen en relatievormen zo anders zijn.

Boeiend was de workshop 'Narratives of becoming: witnessing moments of resilience', gebracht door Ben Shannahan, Stephen Callaghan en Carol Halliwell, allen verbonden aan de West London Mental Health Trust. Zij hebben een gezin begeleid na ernstige trauma's en met deze mensen voortdurend gezocht naar vormen van verzet ten aanzien van het trauma. Ze zochten naar verhalen van weerstand en veerkracht die het hen mogelijk maakten te overleven. Het gezin vond onder andere kracht door hun verhaal in de rechtbank te vertellen, ongeacht wat de uitkomst van de

rechtszaak zou zijn. De therapeuten kozen niet voor individuele traumabehandelingen maar voor *outsider witness*-toepassingen. Door het vertellen en hervertellen kon door anderen op het proces van dit gezin worden gereflecteerd.

Heel bijzonder was de workshop van Poh Lin Lee en Gabrielle Brady. Lin Lee is verbonden aan het Dulwich Centre in Australië en werkt als maatschappelijk werkster met vluchtelingen en gezinnen met geweldervaringen. Brady is een Australische documentairemaakster. Samen hebben zij een film over asielzoekers op Christmas Island in de Indische Oceaan gemaakt. Ze vertellen vanuit het perspectief van het eiland: wat gebeurt er op het eiland? Parallel aan het verhaal van de vluchtelingen is het verhaal van de krabben op het eiland, als een metafoor voor de voortdurende migratie. Ethiek en waardigheid in *storytelling* was het centrale uitgangspunt. Lin Lee en Brady getuigden over de moeilijkheden en uitdagingen die ze tegenkwamen en hoe het hen lukte om mensen te interviewen wier bestaan zo onzeker is. Deze film, met als titel 'The Island', zal getoond worden in de bioscopen. Wat ik ervan gezien heb, was alvast zeer indrukwekkend.

Ook noemenswaardig zijn de bijdragen van onze Belgische collega's. Els Wouters, narratief therapeute bij Elim en freelance opleider bij de Interactie-Academie te Antwerpen, bracht een workshop over narratieve groepstherapie met als ondertitel 'Pathway to social action'. Wouters vertelde over hoe de groepsleden hun als aanvankelijk individueel beleefde problemen naar een sociale actie hebben omgezet. Groeps therapie biedt de mogelijkheid om samen de sociale discourses te exploreren en de geïnternaliseerde problemen als sociale problemen te bekijken. Dat geeft meer keuzevrijheid om zich anders te verhou-

Sharing practice, Improving skills

den tot de discoursen. De groep van Wouters heeft zich verzet tegen de sociale druk om te voldoen aan het sociale discours van onder meer perfect te moeten zijn. De groep koos hiervoor de bekende middelvinger als symbool.

Sabine Vermeire, eveneens verbonden aan de Interactie-Academie, gaf een plenaire lezing over hoe ze op narratieve wijze te werk is gegaan bij een jonge cliënt met trauma. Ze maakte samen met haar cliënt vragenlijsten op om anderen te interviewen over emoties als boosheid en verdriet. Vermeire bleef daarmee het spoor van haar cliënt volgen. Er ontvouwde zich langzaam een verhaal waarin de cliënt verschoof in de positie van toeschouwer naar die van hoofdpersoon. Langzamerhand ontstond door de interviews een grote betrokkenheid van vele anderen en werd het verhaal van de cliënt een gedeeld verhaal. Zoals Vermeire het mooi uitdrukte: de stemmen van de anderen zijn een erkenning dat je

kunt voelen wat je voelt. Vermeire bracht haar verhaal zeer levendig en raakte vele deelnemers.

De naam van het congres – ‘Sharing practice, improving skills’ – was goed gekozen. Door het delen van onze ervaringen verbeteren wij inderdaad onze vaardigheden. Congressen zijn bedoeld als kennisoverdracht en voor ontmoetingen met vakgenoten. The Institute of Narrative Therapy ging mijns inziens een stap verder met dit congres. Ze benadrukte gemeenschappelijke waarden als verdraagzaamheid, respect en belangstelling voor de ander, als basis om betekenisvolle verhalen bestaansrecht te geven.

Matti Knoop is systeemtherapeut bij de Mutsaersstichting Venlo en heeft een eigen praktijk De Ontknoping. E-mail: mknoop@mutsaersstichting.nl.

Op zoek naar Bloody Mary

Studiedag sectie forensische systeemtherapie van de NVRG
[Utrecht, 15 juni 2017]

Ad van Duijne

Op deze warme lentedag organiseerde de sectie forensische systeemtherapie van de NVRG een studiedag rondom het thema vrouwen en meisjes in de forensische zorg. De bijeenkomst werd voornamelijk bezocht door systeemtherapeuten uit de forensische (jeugd)zorg en psychologie-studenten.

Anne-Marie Slotboom, universitair hoofddocent strafrecht en criminologie

aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, verzorgde de openingslezing over de vrouw als dader. Zij ging onder andere in op heersende denkbelden over mannen en vrouwen op het vlak van criminaliteit. Ideeën als ‘vrouwen zijn niet gewelddadig’ en ‘vrouwen plegen geen zedendelicten’ lijken wijdverbreid. Verrassend genoeg blijken mannelijke en vrouwelijke criminelen in hun persoonlijkheidskenmerken weinig van elkaar te verschillen.

Ten aanzien van gedrag en risicofactoren zijn er grotere verschillen tussen mannen en vrouwen. Mannen zijn meer geneigd spannende dingen uit te proberen waar ook risico's aan verbonden zijn. Uit een nog lopend onderzoek van Slotboom en Hendriks naar risicofactoren voor het